## RESPUBLIKAMIZDA TURIZMNING RIVOJLANISH DARAJASI

**Jo'rayeva Hilola Orif qizi**
**Sambhram universiteti "Biznes boshqaruv" kafedrasi o'qituvchisi**

**Annotatsiya**

Ushbu maqolada mamlakatimizda turizmni rivojlantirish yo'llari hamda iqtisodiyotimizda turizmning ulushini orttirish masalalari yoritilgan.

**Kalit so'zlar**: turizm, Osiyo, pensiya ta'minoti, oila, bolalar, jahon iqtisodiyoti, Boeing kompaniyasi.

**Аннотация**

В данной статье освещаются пути развития туризма в нашей стране, а также вопросы увеличения доли туризма в нашей экономике.

**Ключевые слова:** туризм, Азия, пенсионное обеспечение, семья, дети, мировая экономика, компания Боинг.

**Annotation**

This article covers the ways of developing tourism in our country and the issues of gaining the share of tourism in our economy.

**Keywords:** tourism, Asia, pension provision, Family, Children, world economy, Boeing Company.

Jahon iqtisodiyotining yetakchi tarmoqlaridan biri bo'lgan turizm o'zining xilma-xil tarkibi bilan iqtisodiyotning barcha tarmoqlariga faol ta'sir ko'rsatadi. Iqtisodiyotning ko'plab tarmoqlarini bevosita va bilvosita rivojlantirish imkoniyatini yaratib kelmoqda. Jumladan, aloqa, mehmonxona, transport, yo'l qurilishi, kommunal xo'jalik, umumiy ovqatlanish, tibbiyot, maishiy xizmat ko'rsatish, savdo, hunarmandchilik va boshqalar. Mamlakatda turizmning rivojlanishi natijasida ayni paytda o'ziga xos rekreatsiya industriyasini vujudga keltiradi, ko'ngilochar markazlar, ko'ngilochar markazlar va uning o'rnida sayohatchilarga sifatli xizmat ko'rsatish bilan bog'liq bir qator yo'nalishlarni qamrab oladi.

Boeing kompaniyasining mintaqaviy direktori Mario Ebsim, "Turizm nafaqat daromad keltiradi, balki ko'plab odamlarni ish bilan ta'minlaydi. Bu sohaga ayollarni jalb qilish juda muhim. Asosiy maqsad byurokratik cheklovlarni olib tashlashdir.

Mutaxassislarning hisob-kitoblariga ko'ra, turizm xizmatlariga to'g'ridan-to'g'ri sarflangan har bir dollar tegishli sohalarda qo'shimcha uch dollar daromad keltiradi. Ko'pchilik

xorijlik sayyohlar uchun bir vaqtning o‘zida Osiyoning bir necha davlatiga tashrif buyurish maroqli bo‘lardi va bu mamlakatlar uchun ham katta foyda keltiradi.

Hozirgi davrda butun dunyoda turizm xizmatlariga talabning ortib borishi, birinchi navbatda, iqtisodiy va ijtimoiy sabablar bilan tavsiflanadi (umumiy daromadlarning ko'payishi va bo'sh vaqtning ko'payishi, haq to'lanadigan ta'tillar davomiyligining ko'payishi, turizmning tegishli darajasi). pensiya ta'minoti, oiladagi bolalar sonining kamayishi va boshqalar). Shuningdek, transport turlarining rivojlanishidagi jadal o‘zgarishlar, ulardan foydalanishning kamayishi va aholining barcha qatlamlarining to‘lov qobiliyatining oshishi, valyuta cheklovlarining yumshatilishi yoki bekor qilinishi, mamlakatlar o‘rtasidagi ikki tomonlama viza rejimlarining liberallashtirilishi, turizm va turizm xizmatlarining jadal rivojlanishini rag'batlantirdi.

Fransuz yozuvchisi Anatol Fransning fikricha, “Sayohat, nima bo‘lishidan qat’iy nazar, har tomonlama ko‘proq narsani o‘rgatadi. "Ba'zida boshqa joyda o'tkazgan bir kun uyda o'tgan o'n yildan ko'proq vaqtni beradi." Shu bois nafaqat dunyoda, balki O‘zbekistonda ham turizmni rivojlantirishga katta e’tibor qaratilmoqda.

Shu bois respublikamizda keyingi 2 yil ichida eng muhim sohalardan biri, shubhasiz, turizm sohasidir. Davlatimiz tomonidan turizmni rivojlantirish, ularni hayotga tatbiq etish samaradorligini oshirish yuzasidan qator qaror va farmonlar qabul qilingani kundalik hayotimizdagi o‘zgarishlarda ham o‘z ifodasini topmoqda. Tashqi va ichki turizmning parallel rivojlanishi natijasida sayyohlar oqimi bir necha barobar ortdi. Bu, o'z navbatida, sayyohlar daromadining oshishiga olib keladi.

Har bir sohaning rivojlanishi, albatta, ilmiy asosga asoslanadi. Shu jumladan turizm industriyasini rivojlantirish ham bundan mustasno emas. Biz ham o‘zimiz yashayotgan hududda, ya’ni Jizzax viloyatida turizm sohasidagi kichik ilmiy loyihada turizm menejmentini rivojlantirish bilan bog‘liq muammolarni o‘rganishga harakat qildik. Turizmni boshqarish loyihasi doirasida Jizzax viloyatida sayyohlarning harakatlanish yo‘nalishlari o‘rganildi. Shuningdek , kelgusida sayyohlarning harakatlanishini osonlashtirish uchun uslubiy tavsiyalar va sxematik xaritalar ishlab chiqish rejalashtirilgan .

Jizzax viloyatining maydoni 21,2 ming km2 bo‘lib, shimoldan janubga 175 km, g‘arbdan sharqqa 150 km ga cho‘zilgan. Viloyatning kattaligidan kelib chiqib, akademik Q. Zokirov tomonidan ajratilgan 4 ta balandlik mintaqasi (cho‘l, adir, tog‘ va o‘tloq) mavjud bo‘lib, ularning har biri o‘ziga xos maftunkor tabiatga ega. Bundan tashqari, viloyatning shimoliy-g‘arbiy hududlarini egallagan Aydar-Arnasoy ko‘llar tizimi ham tabiiy landshaftlarning o‘ziga xosligi bilan ajralib turadi.

Bu hududlarda ekoturizm menejmentini rivojlantirish va ilmiy tadqiqotlar olib borish bugungi kunning dolzarb muammolaridan biridir. Viloyat hududi ekoturizm xususiyatlari, joylashuvi va marshrutlarini hisobga olgan holda 3 ta ekoturistik hududga ajratildi. Mahalliy xususiyatlarni hisobga olgan holda ekoturizm zonalari quyidagicha nomlandi:

- Zomin-Xo‘jamushkent ekoturizm zonasi;
- Sangzor havzasi ekoturizm hududi;
- Nurota va Aydar-Arnasoy ko‘llar tizimi ekoturizm hududi. Jizzaxdan ekoturistik hududlarga yo‘nalish belgilanib, taxminiy masofalar aniqlandi.
- Zomin-Xo‘jamushkent ekoturizm zonasi. Bu yo‘nalishda Jizzax shahridan jo‘naydigan sayyohlar Pshagor g‘ori, “Xo‘jai Serob”, “Ko‘k libosli ota” ziyoratgohlari, Zomin shahri, Zomin suv ombori, Zominsuv daryosi va uning irmoqlari, ostona va sharsharalar, tog‘ni ziyorat qiladilar. manzaralari va arklari, Zomin sanatoriysi, Supa, Chortangri, Miq qal’asi, Kultepa arxeologik qazilmalari, Xovatak-Gulshani sanatoriysi, Xo‘jamushkent suv ombori va Xo‘jamushkent avliyolar maqbarasiga tashrif buyurish imkoniga ega bo‘lasiz. Bu marshrut aylanma safarlarni hisobga olgan holda taxminan 280 kmni tashkil etadi. Yo‘lning asosiy qismini avtobus yoki mikroavtobusda, 8-10 km otda, 1-2 km masofani esa piyoda yoki qishda Zomin milliy tabiat bog‘ida chang‘ida bosib o‘tish mumkin.

Zomin-Xo‘jamushkent yo‘nalishi bo‘yicha sayohat qilayotgan sayyohlar o‘z qiziqishlariga ko‘ra, ilmiy-tadqiqot, davolanish, sport, hordiq chiqarish va ziyorat qilishlari mumkin. Sayohat bir

necha kun davom etadigan bo'lsa, Zomin milliy bog'ida kemping imkoniyatlari, Zomindagi mehmonxonalar va mehmon uylari mavjud.

Ekoturizm hududini rivojlantirish bo‘yicha amaliy ishlar boshlab yuborildi. Zomin shahrini zamonaviy sayyohlik shahriga aylantirish, ya’ni mahalliy turistik hududdan xalqaro turistik hududga ko‘chib o‘tish borasida keng ko‘lamli qurilish ishlari olib borilmoqda.

Sangzor havzasi ekoturizm hududi. Jizzaxdan sayyohlar Sangzor oromgohi, Amur Temur darvozasi, Sangzor daryosining o‘rta va yuqori oqimi, Sa’d ibn Abu Vaqqos maqbarasi, buloq va uning relikt qora baliqlari, Ayartog‘ning diqqatga sazovor joylari, Novqaota ziyoratgohi va buloqlari, Marjonbulok mineral suvlari va shifo maskanlari. bo'ladi Ushbu marshrutning uzunligi taxminan 190 km, shu jumladan aylanma sayohatlar. Yo‘lning asosiy qismidan avtobuslar yoki mikroavtobuslar, Marjonbuloq-Jizzax yo‘nalishi bo‘yicha 40 kilometr masofada tezyurar poyezdlar, shuningdek, sayyohlarning xohish va xohishiga ko‘ra turli transport vositalarida foydalanish mumkin.

Sangzor yo‘nalishi bo‘ylab sayohat qiluvchi sayyohlarning qiziqishlariga ko‘ra ilmiy-tadqiqot, davolash, sport, dam olish va ziyorat tadbirlari amalga oshirilishi mumkin. Safar bir necha kun davom etsa, G‘allaorol va O‘smat shaharlaridagi mehmonxonalarda, mahalliy aholi xonadonlarida, yozgi mavsumda esa ko‘chma chodirlarda dam olish imkoniyati mavjud.

Bugungi kunga qadar ekoturizm hududini rivojlantirish bo‘yicha amaliy ishlar yetarli darajada amalga oshirilmagan. Avliyo Sa’d ibn Abu Vaqqos maqbarasi va “Marjonbulok” sanatoriysi hududidagi qurilish ishlari va xizmat ko‘rsatish ma’lum talab darajasiga yaqin bo‘lsa, qolgan hududlarda keng ko‘lamli qurilish ishlari olib borilishi kerak. hududning. Nurota va Aydar-Arnasoy ko‘llar tizimi ekoturizm hududi. Jizzax shahridan jo‘nab ketayotgan sayyohlar Temiryozovdagi ohaktosh konlari, Xonbandi to‘g‘oni, Nurota tog‘idagi ming yillik Savur daraxti, yong‘oqzor va buloqlar, Pistalitog‘ landshaftlari, Aydar-Arnasoy ko‘llari va Tuzkon shifobaxsh balchiqlari, o‘rmon va cho‘l landshaftlari, Mirzacho‘l mineral manzaralarini tomosha qilishlari mumkin. suvlar va shifobaxsh joylar. . Bu marshrut aylanma safarlarni hisobga olgan holda taxminan 230 km ni tashkil qiladi. Yo‘lning asosiy qismini mikroavtobuslarda, shuningdek, sayyohlarning xohish va xohishiga ko‘ra o‘rmon va cho‘l manzaralarini tomosha qilganda ot va tuyalarda, ko‘l manzaralarini tomosha qilganda esa qayiqda harakatlanish mumkin.

Nurota va Aydar-Arnasoy ko‘llar tizimi ekoturizm zonasi marshruti bo‘ylab sayohat qiluvchi sayyohlarning qiziqishlariga ko‘ra, ular ilmiy tadqiqot, fenologik kuzatishlar, davolash, suv sporti o‘yinlari va dam olishni tashkil etishlari mumkin. Sayohat bir necha kun davom etsa, “Do‘stlik”dagi mehmonxona, “Mirzacho‘l” sanatoriysi va ko‘l atrofidagi oromgohlarda, yozda ko‘chma chodirlarda dam olish imkoniyati mavjud.

Keyingi yillarda O‘zbekistonda ekoturizm kengaymoqda. Mamlakatimizning eng yirik va noyob sayyohlik va rekreatsion salohiyati ilmiy asoslangan va maqsadli foydalanishni taqozo etadi. Bu ko‘p jihatdan mamlakatimizga taalluqlidir, chunki o‘rmon va ko‘llar, go‘zal tabiiy landshaftlar saqlanib qolgan, sayyohlar uchun juda jozibali noyob tabiiy va madaniy meros ob’ektlari mavjud.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati**

1. “O‘zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2019-yil 5-yanvardagi PF-5611-son qarori.

2. Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 11-iyundagi “2019-2028-yillarda O‘zbekiston Respublikasida biologik xilma-xillikni saqlash bo‘yicha strategiyani tasdiqlash to‘g‘risida”gi 484-son qarori.

3. V.V.Xrabovchenko. Ekologik turizm. Moskva, Moliya va statistika, 2003. 208 b

4. A. Nigmatov, N. Shomurotova. Ekoturizm asoslari. Kasb-hunar kollejlari uchun o'quv qo'llanma. - T.: ―Turon-Iqbol‖, 2007. 128 b.

5. Chubb VE O'zgartirish klimata i gidrometeorologik jarayonlarga ego ta'siri, agroklimaticheskie i vodnye resursy respebliki O'zbekiston, Toshkent, 2007, 133 b.

6. A. Nizomov, Z. Amanboeva, N. Safarova. O‘zbekistonning ekoturizm resurslari va yo‘nalishlari. -T.: “Fan va texnologiyalar”, 2014, 104 bet.

7.Sh, U. G., & Khurmatov, B. (2024). Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligining nazariy asoslari. *Экономика и социум*, (3-2 (118)), 401-404.

8. Umirova Gulmira. (2023). The need to attract foreign investments to the national economy on a large scale. *Academia Science Repository*, *4*(5), 314–319. Retrieved from https://academiascience.com/index.php/repo/article/view/696

9.www.stat.uz

10.www.farstat.uz

11.http://www.cawater-info.net